

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Krakowie: Al. F. Focha 39, 30–119
Kraków
tel. (012) 427–27–20 fax (012) 427–28–45 e-mail: oke@oke.krakow.pl
<http://www.oke.krakow.pl>

OPIS WYMAGAŃ

DO

PISEMNEGO EGZAMINU DOJRZAŁOŚCI

Z HISTORII W ROKU SZKOLNYM 2002/2003

Opracowanie:
Główny egzaminator historii OKE w Krakowie

Uczeń, który wybrał historię jako jeden z przedmiotów egzaminacyjnych w części pisemnej egzaminu dojrzałości w roku szkolnym 2002/2003, otrzyma jeden zestaw zadań bez względu na typ szkoły i profil kształcenia. Zestaw będzie się składał z trzech zadań, z których zdający wybierze jedno do rozwiązania.

Poziom wymagań i zakres treści wynika z *Podstawy programowej* i obowiązujących programów nauczania historii (od 1990 r.), czyli obejmuje wszystkie elementy działów programowych od średniowiecza do współczesności.

W zestawie będą:

- dwa zadania o charakterze przekrojowym, których rozwiązanie polega na napisaniu wypracowania, które może przybrać różne formy, na przykład: tradycyjne wypracowanie, wypracowanie przekrojowe lub syntetyzujące. Praca powinna mieć konstrukcję podporządkowaną założeniom autora (np. konstrukcja trójdzielna – wstęp, rozwinięcie, zakończenie). Przy rozwijaniu tematu należy wykazać się opanowaniem wiadomości i terminologii historycznej w zakresie obowiązującego programu nauczania z uwzględnieniem wielu sfer procesu historycznego, np. analiza wydarzeń politycznych, gospodarczych i kulturalnych. Przedstawiony materiał faktograficzny powinien być omówiony z wykorzystaniem umiejętności historycznych (np. selekcja materiału, posługiwanie się związkami przyczynowo-skutkowymi itp.) i przedstawiony samodzielnie wraz z prezentacją wniosków i ocen wynikających z analizy wybranego problemu.
- jedno zadanie źródłowe, podejmujące wybrany problem historyczny (problem ten umieszczony jest w tytule zadania), które składa się z dwóch części:
 - części A, w której znajdują się materiały źródłowe (pisemne, ikonograficzne, statystyczne) wraz z odpowiednimi pytaniami.

Zdający, po starannym przeczytaniu źródeł odpowiada krótko na pytania dołączone do źródeł. Wypowiedź powinna być jasno sformułowana, oparta na załączonym materiale źródłowym. Należy unikać bezpośredniego cytowania źródeł (o ile nie było takiego polecenia). Dla ułatwienia odpowiedzi przy zadaniach tego typu umieszczono ilość punktów, które można uzyskać w każdym zadaniu.
 - części B, w której podano temat stanowiący podstawę do napisania rozszerzonej wypowiedzi (należy pamiętać, że jest to druga część zadania, na napisanie której pozostaje około 2,5 godziny, czyli mniej niż w przypadku dwóch poprzednich zadań). Oznacza to konieczność utrzymania większej dyscypliny pracy, jasnego sformułowania przyjętej tezy, dobrej selekcji faktów i określenia szczegółowości własnej wypowiedzi. Zdający powinien skupić się przede wszystkim na rozwiązaniu przedstawionego problemu. Wypracowanie powinno mieć dobrą konstrukcję i syntetyzujący charakter. Argumenty należy starannie dobierać w odniesieniu do tematu zadania i przyjętej tezy, aby niepotrzebnie nie wchodzić w obszary, których omawianie w tym zadaniu nie jest konieczne.
- czas przeznaczony na egzamin wynosi 300 minut (pięć godzin)

➤ przygotowany zestaw egzaminacyjny będzie sprawdzać:

▪ wiedzę zdającego czyli znajomość faktografii w zakresie przewidzianym *Podstawą programową* i obowiązującymi programami oraz umiejętności:

- rozumienia, definiowania i prawidłowego stosowania pojęć,
- odpowiedniego doboru i selekcji materiału faktograficznego,
- samodzielnego i dojrzałego prezentowania posiadanej wiedzy,
- wiązania i synchronicznego przedstawienia zjawisk z różnych dziedzin procesu historycznego,
- opisanie i wyjaśniania faktów i procesów historycznych,
- umiejscawiania w czasie i przestrzeni faktów i wydarzeń,
- analizy źródeł tekstowych, obrazowych, kartograficznych i danych statystycznych,
- rozpoznawania faktów i wydarzeń historycznych na podstawie źródeł,
- oceniania wiarygodności źródeł dla postaci, faktów i zjawisk historycznych w czasie i przestrzeni,
- samodzielnego rekonstruowania procesu historycznego na podstawie różnorodnego materiału źródłowego,
- porównywania i oceniania faktów, postaci, wydarzeń i zjawisk,
- samodzielnego wnioskowania, formułowania i uzasadniania opinii i sądów na podstawie posiadanych lub podanych informacji,
- trafnego i zwięzłego sformułowania odpowiedzi,
- zastosowania odpowiedniej konstrukcji pracy,
- przestrzegania poprawności językowej i stylistycznej.

Prace zdających oceniamy według ogólnych kryteriów oceniania załączonych poniżej (załącznik 1). Kryteria szczegółowe, opierają się na ogólnych kryteriach oceniania, będą załączone do każdego zadania i zróżnicowane w zależności od typu szkoły i profilu kształcenia. Kryteria te umieszczane będą w materiałach dla nauczyciela. Zastosowanie proponowanych kryteriów umożliwi zapewnienie większej obiektywności, rzetelności i porównywalności wyników oceniania. Prace zdających są oceniane na specjalnych kartach recenzji.

Za cały egzamin można otrzymać 100 punktów. Pozytywny wynik egzaminu uzyskuje zdający, który otrzymał minimum 40 punktów.

Przykładowe zadania, których rozwiązanie polega na napisaniu wypracowania:

1. Scharakteryzuj stosunki państwa polskiego z sąsiadami do 1138 roku.
2. Omów rywalizację Jagiellonów z Habsburgami o dominację w Europie Środkowej i oceń jej skutki.
3. Scharakteryzuj stosunki między władzą a społeczeństwem w epoce gomulkowski-gierkowskiej i ich wpływ na świadomość społeczeństwa polskiego.
4. Przedstaw i oceń rolę kultury i gospodarki w tworzeniu państwa polskiego i przezwyciężeniu czasu zaborów.
5. *Oświecony władca absolutny i jego państwo*. Na wybranych przykładach scharakteryzuj styl i skuteczność sprawowania tej formy władzy.
6. *„Władza zwierzchnia Rzeczypospolitej Polskiej należy do narodu” – „Państwo polskie jest wspólnym dobrem wszystkich obywateli”*. Dokonaj analizy porównawczej ustroju Rzeczypospolitej Polskiej – przed i po maju 1926.

Przykładowe zadania źródłowe:

1. Ziemie polskie w XIX wieku. Gospodarka Królestwa Polskiego w okresie konstytucyjnym.
 - A. Analiza źródeł.
 - B. Wypracowanie: Porównaj przebieg i następstwa reform agrarnych na ziemiach polskich u schyłku feudalizmu.
2. Rosja w czasach Piotra I.
 - A. Analiza źródeł
 - B. Wypracowanie: Oceń stosunki polsko-rosyjskie w latach 1697-1764.

Przykładowe pytania do źródeł:

Źródło

Rozwój przemysłu wełnianego w okręgu łódzkim w latach 1815-1828

Prezes Komisji Województwa Mazowieckiego Koźuchowski do Ignacego Sobolewskiego 1 III 1829 z Warszawy. S. Kieniewicz: *Przemiany społeczne i gospodarcze w Królestwie Polskim (1815-1830)*, Warszawa 1951, s. 308-310.

[...] O rękodzielnictwie wyrobów wełnianych, czyli sukienniczych.

W roku 1815, kiedy teraźniejszy rząd w Królestwie Polskim był zaprowadzony, ogół wszelkich fabryk województwa mazowieckiego składał się z jednej upadłej, przeto nieczynnej fabryki w Skierniewicach i kilkadziesiąt tkaczy sukienniczych już to w Dąbiu, Ozorkowie i Babiaku, już to tu i ówdzie po miasteczkach pojedynczo przemieszkujących, a liche tylko sukna i multany produkujących, do czego kilka hut szkła zielone wyrabiających, mniej jeszcze papierni, mierny papier dostarczających, dodać należy.

Późniejszymi dopiero czasy zaczęło się napływem obcych sukienników podnosić dzisiejsze miasto Ozorków i Aleksandrów, następnie zaś pomiędzy rokiem 1820 do 1823 pozakładano nowe wcale miasta i osady fabryczne jak np. Konstantynów, Tomaszów, Poddębice, Gostynin, Gąbin, Zgierz, Przedecz, Izbica, Łęczycza, Rawa itd. Dlatego też w początkach roku 1823, kiedy przy zaprowadzaniu nowej służby kontrolnej wyrobów krajowych imienny spis znajdujących się podówczas rękodzielników był działany, województwo mazowieckie liczyło już samych sukienników 1 187 i tyleż warsztatów w czynnym ruchu utrzymujących. Z końcem zaś 1828 roku, prócz rozmaitych znacznych zakładów przedziałnianych i postrzygackich, ilość warsztatów czynnych lepiej urządzonych, lepsze sukna produkujących i regularniej zatrudnionych do liczby 2 473 doszła.

[...] toż samo województwo mazowieckie, które w roku 1815 nie więcej prócz kilkuset postawów w części tak nazwanego sukna pakłakowego, w części multanu kuczбай dostarczyć było w stanie – po upływie lat dwunastu miliony łokci zaletnego sukna już na handel zagraniczny (o czym niżej) w ciągu jednego roku 1828 w stanie zupełnego wykończenia sprodukowało, co niezawodnie we wzglądzie wzrostu przemysłu rękodzielniczego tegoż województwa najlepszym jest dowodem [...].

Dołączający się na koniec wykaz porównawczy ludności miast fabrycznych w roku 1815 bliżej jeszcze przekonać może, iż poczynając od roku 1815 ludność miast fabrycznych w ogóle wziętych w dwójnasób niemało pomnożyła się, gdy bowiem w roku 1815 w miastach tychże wynosiła głów 42 233, na teraz dochodzi już głów 83 237, prócz wędrowniej czeladzi, w tychże miastach ciągle zatrudnionej [...].

Pytania do źródła

Na podstawie źródła napisz:	
1. Jakie rodzaje przemysłu rękodzielniczego w początkowym okresie Królestwa Polskiego wymieniasz?	0 – 3
2. Jak oceniano jakość ówczesnych produktów?	0 – 1
3. Jakie zmiany zachodziły w przemyśle włókienniczym po 1820 roku?	0 – 8
4. Wymień przykłady wpływu osadnictwa sukienników na stan miast Królestwa Polskiego.	0 – 3

Źródło

Piotr I Wielki¹ o zawarciu pokoju w Nystad i przyjęciu tytułu imperatora (cesarza) Wszechrosji

Diariusz Piotra I. Cyt. za: Historia nowożytna 1648-1789

Dnia 22 października, jako w dniu uroczystości z okazji zawarcia pokoju, jego cesarska wysokość raczył być obecny w katedralnej cerkwi Przenajświętszej Trójcy, gdzie, po odprawieniu liturgicznych modłów, odczytano wprawdzie traktat zawarty z jego wysokością królem szwedzkim i z koroną szwedzką, potwierdzający pokój wieczysty. Następnie odczytane zostało z ambony kazanie przez arcybiskupa pskowskiego, w którym wymieniono obszernie wszystkie chwalebne czyny jego wysokości, z wszelkimi dobrodziejstwami, jakie w czasie całego swego panowania, a szczególnie w czasie tej wojny, wyświadczył swemu państwu i poddanym, wobec czego imię OJCA OJCZYŹNY, CESARZA I WIELKIEGO godnie mu przystoi. Po skończeniu kazania przystąpił do cesarskiej wysokości cały senat, a kanclerz pan hrabia Gołowkin, w imieniu senatu i wszystkich urzędów państwowych, wygłosił do jego wysokości następującą mowę:

„Najjaśniejszy, najpotężniejszy nasz monarcho, najmiłościwszy nasz samowładco.

Dzięki sławnym i walecznym czynom wojskowym i politycznym waszej cesarskiej wysokości, dzięki jedynie waszej nieustraszonej pracy i kierownictwu, my, wasi wierni poddani, zostaliśmy z mroku niewiedzy wprowadzeni na arenę sławy całego świata, i, tak powiedziawszy, z niebytu w byt i do społeczności narodów politycznych włączeni, co jest wiadome nie tylko nam, lecz i całemu światu. I wobec tego, jak my, w słabości swej, możemy wyrazić słowa wdzięczności za to wszystko i za obecne uzyskanie tak sławnego i korzystnego dla waszego państwa pokoju wieczystego z koroną szwedzką, pokoju będącego owocem pracy rąk waszych. Nie znając waszej wysokości, nie umiając w pochwałach takich dobrze wysłowić się, nie odważamy się je tutaj rozpowszechniać. Abyśmy jednak nie na próżno tutaj na hańbę przed całym światem przybyli, ośmielamy się, my, senat, przez waszą wysokość ustanowiony, najpokorniej błagać w imieniu poddanych wszystkich stopni całego narodu wszechrosyjskiego państwa waszej wysokości, abyście na znak naszego skromnego uznania za tyle nam i całej naszej ojczyźnie dobrodziejstw udzielonych, przyjąć od nas zechcieli tytuły OJCA OJCZYŹNY, PIOTRA WIELKIEGO, imperatora wszechrosyjskiego, z których tytuł imperatora najchwalebniejszym waszej wysokości poprzednikom, od czasów najsławniejszego imperatora rzymskiego Maksymiliana², już od kilkuset lat jest nadawany, a obecnie nadaje się wielu potężnym władcom; a imię wielkiego za wielkie wasze czyny i wedle waszego dostojęstwa już wielu i w drukowanych pismach używa; co zaś dotyczy imienia OJCA OJCZYŹNY, to my, chociaż nie jesteśmy godni tak wielkiego ojca, darowanego nam dzięki łasce boskiej, ośmielamy się go dodać za przykładem starożytnych greckich i rzymskich synklitów, które monarchom swoim wsławionym sławnymi dziełami i łaskawością tytuł ten nadawali... WIWAT, WIWAT, WIWAT PIOTR WIELKI, OJCIEC OJCZYŹNY, IMPERATOR WSZECHROSYJSKI!”

¹ Piotr I Wielki — car Rosji w latach 1682-1725, od 1721 r. cesarz.

² Chodzi o Maksymiliana I Habsburga, cesarza rzymskiego i niemieckiego w latach 1508-1519.

Pytania do źródła

Na podstawie źródła :	
1. Podaj rok, w którym odbywała się uroczystość.	0 – 1
2. Napisz nazwę konfliktu zbrojnego, którego zakończenie obchodzono.	0 – 1
3. Przedstaw w punktach przebieg uroczystości nadania Piotrowi I tytułu Imperatora Wszechrosji.	0 – 4
5. Wymień tytuły zostały nadane władcy przez senat.	0 – 3
6. Zacytuj argumenty, którymi senat uzasadniał nadanie tytułów Piotrowi I.	0 – 5
7. Napisz do czego nawiązywał senat nadając te tytuły Piotrowi I.	0 – 6
8. Wyjaśnij dlaczego w czasie uroczystości przemawiał arcybiskup pskowski, a nie patriarcha.	0 – 2
9. Podaj nazwę nowej instytucji państwa i zacytuj odpowiedni fragment tekstu.	0 – 2

Źródło

Uważnie obejrzyj źródło, a następnie 1. Opisz rewers monety.	0 – 5
---	-------

○ ośrodek przemysłowy
 — granice państwowe po 1815r.
 - - - granice województw
 ● miasta wojewódzkie
 ośrodku przemysłu:
 L hutniczego i metalurgicznego
 W włókienniczego
 Rzeczpospolita Krakowska

OGÓLNE KRYTERIA OCENIANIA PRAC MATURALNYCH z HISTORII

KRYTERIUM / OCENA PUNKTY 100	CELUJĄCY 100-90	BARDZO DOBRY 89-78	DOBRY 77-65
I. Zgodność z tematem.	Pełne zrozumienie tematu, wyczerpanie zakresu rzeczowego, chronologicznego, terytorialnego.		Temat zrozumiały, prawidłowy zakres rzeczowy, chronologiczny, terytorialny.
II. Stopień opanowania materiału faktograficznego.	– Erudycyjna wiedza wychodząca poza program, – uwzględnienie wielu sfer procesu historycznego, politycznego, kulturalnego i gospodarczego.	– Dość duża szczegółowość w przedstawianiu wydarzeń, – pełna znajomość różnych sfer procesu historycznego.	– Opanowanie wiadomości w zakresie programu, – przedstawienie różnych sfer procesu historycznego.
III. Umiejętności: – hierarchizacja, – związki przyczynowo-skutkowe, przestrzenno-czasowe, – rozumienie pojęć, – interpretacja źródeł i literatury.	– Hierarchizacja materiału w dłuższych i krótszych okresach, – umiejętne posługiwanie się związkami przyczynowo-skutkowymi i przestrzenno-czasowymi, – zdolność do szczegółowej analizy poszczególnych faktów i zjawisk, – rozumienie pojęć i stosowanie właściwych danej epoki, – interpretacja tekstu źródłowego, – uwzględnienie związków z historią powszechną, – wykorzystanie różnych źródeł informacji historycznych.		– Właściwa hierarchizacja, – przedstawienie związków przyczynowo-skutkowych, – poprawne rozumienie i stosowanie pojęć, – analiza zjawisk, czasem odtwórcza, ma charakter ciągły i spójny, – próba analizy tekstu źródłowego i jego interpretacji.
IV. Samodzielność i dojrzałość prezentacji materiału faktograficznego.	– Oryginalna kompozycja, – proporcje oparte na erudycyjnej wiedzy, – indywidualny dobór materiału, – samodzielne wnioski cząstkowe i ogólne, – samodzielne ocenianie zjawisk, faktów, postaci.	– Właściwa kompozycja, wyróżnienie i proporcje części pracy, – staranny dobór materiału wyczerpujący program i różne sfery procesu hist., – samodzielne wnioski, – syntetyczne podsumowanie oparte na uzasadnionych wnioskach, – podejmuje samodzielnie ocenę zjawisk, faktów i postaci.	– Dobra konstrukcja, np. trójdzielna, plan, – poprawny dobór materiału, ale nie wyczerpuje zakresu faktograficznego w różnych sferach procesu historycznego, – podstawowa umijętność wnioskowania i uzasadniania, – podejmuje ocenę zjawisk, choć rzadko, czasem odtwórczo.
V. Poprawność językowa: – jasność i spójność myśli, – stylistyka, – błędy, – terminologia historyczna.	– Bezbłędny styl, wysoka sprawność językowa, – poprawność gramatyczna, – bezbłędne stosowanie terminologii historycznej, – dopuszczalne jednostkowe błędy ortograficzne.	– Bezbłędny styl, wysoka sprawność językowa, – poprawność gramatyczna, – bezbłędne stosowanie terminologii historycznej, – dopuszczalne jednostkowe błędy ortograficzne.	– Styl bez większych zastrzeżeń, – stosowana terminologia historyczna nie budzi zastrzeżeń, – dopuszcza się przypadkowe błędy ortograficzne, – pojawiają się błędy interpunkcyjne.
VI. Estetyka i czytelność pracy.	Przejrzysta i staranna szata graficzna.		
PUNKTY 5			

PISEMNY EGZAMIN DOJRZAŁOŚCI Z HISTORII 2002/2003
OPIIS WYMAGAŃ

KRYTERIUM / OCENA PUNKTY 100	DOSTATECZNY 64-51	DOPUSZCZAJĄCY 50-40	NIEDOSTATECZNY 39-0
I. Zgodność z tematem.	Zgodna z tematem, obejmuje zakres rzeczowy, chronologiczny, terytorialny.	Na temat, ale w zakresie podstawowych wiadomości, temat częściowo opisany.	Nie na temat. Nie podjęto próby określenia ram chronologicznych, terytorialnych i podstawowych problemów.
II. Stopień opanowania materiału faktograficznego. PUNKTY 40	– Podane podstawowe fakty, które pozwalają jeszcze na przedstawienie procesu historycznego, – ograniczenie się do jednej sfery, ewentualne wzmiankowanie innej, – ograniczony zakres chronologiczny.	– Brak wielu podstawowych faktów, przedstawione są one ogólnikowo, – liczne błędy rzeczowe, – częściowe przedstawienie procesu historycznego.	Przypadkowo przedstawione fakty. Brak podstawowych wiadomości, poważne błędy rzeczowe.
III. Umiejętności: – hierarchizacja, – związki przyczynowo-skutkowe, przestrzenno-czasowe, – rozumienie pojęć, – interpretacja źródeł i literatury. PUNKTY 25	– Trudności z właściwą hierarchizacją, nieprecyzyjne i schematycznie przedstawione związki przyczynowo-skutkowe, – zdarzają się błędy w stosowaniu pojęć, – próba analizy – odwórcza, związana z opisem wydarzeń, – zdarzają się błędy w stosowaniu pojęć.	– Zdarzają się zastosowania pojedynczych umiejętności, ale mają charakter odwórczy związany z odwarzaniem materiału, – liczne błędy w rozumieniu i stosowaniu pojęć.	– Trudno dostrzec świadectwa stosowania umiejętności, – liczne błędy w rozumieniu zjawisk i pojęć.
IV. Samodzielność i dojrzałość prezentacji materiału faktograficznego. PUNKTY 20	– Wyrażone części pracy, możliwe częściowo zachwiane proporcje, – błędy w doborze materiału ograniczonego do podstawy programowej, pominięte niektóre sfery, – wnioski błędne lub brak, niesamodzielność, – niedostateczne uzasadnianie, – brak ocen własnych, – odwórczy charakter pracy.	– Nieprawidłowa konstrukcja, plan, zachwiane proporcje, – zły dobór materiału, ograniczenie się do jednej sfery, częściowe opisanie procesu historycznego, – brak wniosków i uzasadnień, często błędne, – brak ocen.	Konstrukcja niewłaściwa, bez planu, materiał źle dobrany, chaotyczny, brak wniosków lub fałszywe, brak ocen.
V. Poprawność językowa: – jasność i spójność myśli, – stylistyka, – błędy, – terminologia historyczna. PUNKTY 10	– Dopuszczalne błędy stylistyczne i gramatyczne oraz nieliczne błędy ortograficzne, – brak większej ilości błędów interpunkcyjnych, – błędy w stosowaniu terminologii historycznej.	– Styl miejscami niejasny, – błędy składniowe, gramatyczne, dopuszczalne poważne błędy ortograficzne, – liczne błędy interpunkcyjne, słownictwo ubogie, naiwne.	– Styl nieudolny, – błędy stylistyczne i gramatyczne, brak znajomości zasad pisowni, ortografii i interpunkcji, – rażące błędy językowe.
VI. Estetyka i czytelność pracy. PUNKTY 5	Praca czytelna, raczej estetyczna.	Fragment końcowy czytelny w brudnopisie.	Duża część pracy nieczytelna w brudnopisie.